Samhälle och
Socialt Utbud

SOS Aktuellt

Tidningen som för den finlandssvenska handikappades talan och granskar det sociala utbudet | ISSN 1795-410X | Prenumerera för 12€ | 4/2013 | Oktober

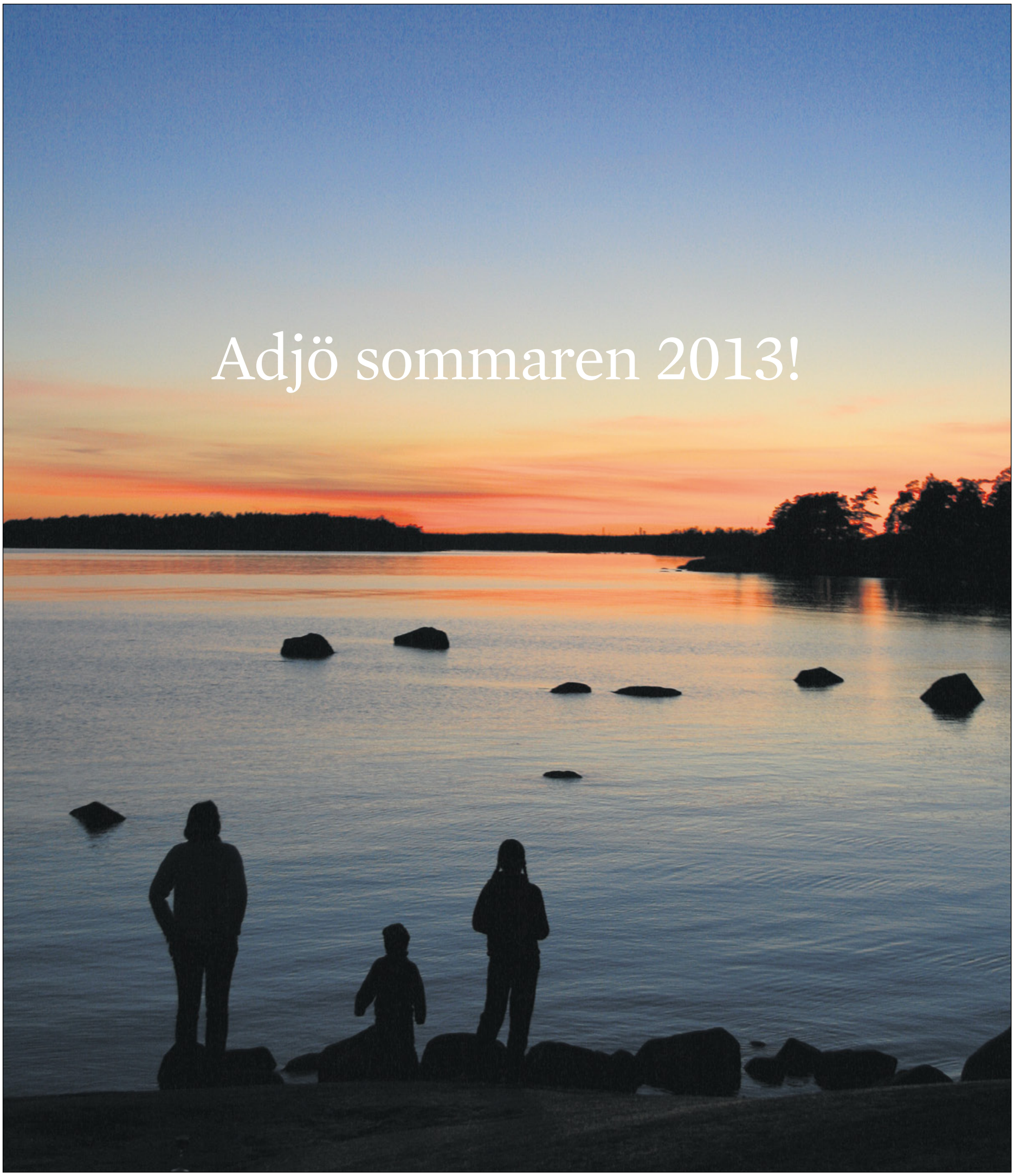

Foto: Daniela Andersson

Innehåll

SOS Aktuellt

Adress:
Apollogatan 15 A 7,
00100 Helsingfors

Telefon:
044 555 4388

Ansvarig utgivare:
Finlands Svenska
handikappförbund
09 496 446

Ansvarig redaktör:
Anna Caldén
Ordförande för Finlands
Svenska Handikappförbund

Redaktionschef:
Daniela Andersson
044 555 4388
daniela.andersson@
kolumbus.fi

Medarbetare
Tom Sörhannus
Christina Lång
Thomas Rosenberg
Helena Forsgård
Malin Johansson

Layout
Erkki Tuomi / Neodesign

Tryckeri
KSF Media Ab
ISSN 1795-410X

Artiklar, feedback, insändare
daniela.andersson@kolumbus.fi

Övrig e-post, vill du ha tidigare utgivna nummer?
ulf.gustafsson@kolumbus.fi

www.sosaktuellt.fi

s.2–3 LEDARE
En orättvis betraktelse
Gustav Skuthälla

REDAKTÖRENS ORD
Att ge är att få
Daniela Andersson

s.4-5 **Tid att tala – tid att tiga**
Christina Lång

2000 Horse Show biljetter till välgörenhet
Daniela Andersson

NOTERAT
En nyt utställning om psykisk hälsa och psykiskt välbefinnande: Heureka är från vettet!

JURISTENS KOLUMN
Personer med psykisk ohälsa – en majoritet, men ändå i minoritet?
Erik Munsterhjelm

s.6-7 **Positiva deltagare på kurs för unga vuxna**
Tom Sörhannus

KOLUMN
Att tala för sig själv – och andra
Ulf Gustafsson

s.8-9 **På provtur i spårvagnen Arctic**
Daniela Andersson

s.10-11 **Funktionshinderrörelsen i Norden, likheter och skillnader**
Thomas Rosenberg

s.12-13 **När mamma inte orkar**
Christina Lång

Du vet väl om att du är värdefull?
Christina Lång

s.14-15 **Bodil Jönsson på Åland: Vi blir äldre på ett helt nytt sätt!**
Helena Forsgård

NOTERAT
Kom och diskutera Svenskfinland och teknik på SAMS session på Innomarknaden 19.11.

s.16 **Händelsekalendern 2013**

Vill du annonsera i SOS Aktuellt?

Priser 2013
Helsidesannons: 600 euro
Halvsida: 300 euro
¼ sida: 150 euro

Vill du ha annons i annat format? Tag kontakt så anpassar vi priset till din annonsstorlek!
Medie-kort finns på www.sosaktuellt.fi

Kontakta:
Annonsansvarig:
Daniela Andersson,
044 555 4388,
daniela.andersson@kolumbus.fi

Utgivning och prenumerationer 2013

OBS! OBS!
NY DEADLINE FÖR DECEMBERNUMRET!

Deadline för SOS Aktuellt nummer 5 är tisdagen den 3 december. Tidningen utkommer vecka 50 lagom en dryg vecka innan jul.

Fortlöpande årsprenumeration för papperstidningen: 12 euro. Tidsbestämd årsprenumeration: 14 euro. Lösnummer: 3,50 styck. Vid lösnummersbeställning fakturerar vi 1,50 euro i hanteringsavgift. Utrikesporto: 5 eur (Europa), 10 eur (Övriga världen). Tillgängligt format för synskadade (rtf-format, tidningen kommer i e-posten) kostar endast 7 euro/år.

1. Beställ via internet.
Fyll i prenumerationsblanketten på www.sosaktuellt.fi eller e-posta pren@sosaktuellt.fi

2. Eller ring 044 555 4388, eller Handikappförbundet 0500 418 272

LEDARE

En orättvis betraktelse

Päivi Storgård är en känd profil. Hon är aktiv politiker, tidigare TV-hallåa etc. Hon är också modig, mycket modig. Det visade hon i sitt samtal med Bettina Sågbom i det populära tv-programmet Bettina. Enkelt och rakt på sak informerade hon om sin psykiska ohälsa och konsekvenserna av att dagligen påminnas om sin bipolära sjukdom.

Det finns en hierarki, en hackordning också inom handikappfältet. Lägst i denna hackordning är det fält jag företräder, Psykosociala förbundet. Stigmatiseringen (brännmärkningen) av såväl de som drabbats av psykisk ohälsa som deras anhöriga är brutal och skoningslös. De simmar i ett hav av fördomar. Stigmatiseringen är speciellt stark i det finska samhället jämfört med situationen ute i Norden och Europa.

Det som förstärker denna stigmatisering är den speciella lagstiftning angående mentalvården som fortfarande finns i de flesta europeiska länder. Strävan är att komma bort från detta så att mental hälsa sköts inom ramen för den allmänna social- och sjukvårdslagstiftningen. Så är fallet i exempelvis Sverige och Italien. Ett steg i rätt riktning togs i Mentalpolitiska delegationen då vi vid senaste möte antog ett utlåtande där det bland annat konstateras att Finland på sikt bör komma bort från den särskilda mentalvårdslagen. Delegationen är ett organ bestående av de partier som är representerade i riksdagen samt organisationernas representanter.

Med ett stänk av avund iakttar jag andra arenor inom handikappfältet så som gruppen synskadade, hörselskadade etc. När kommer den dag då gruppen med psykisk ohälsa möter samhällets förståelse och respekt på samma sätt som människor med andra funktionsnedsättningar. När kommer den dag då de inte mera tyngda av skammen går med sänkt huvud eller kort och gott gömmer sig undan samhällets fördomsfulla blickar. Långt är den vägen och flera Päivi Storgård profiler behövs. Vi får dock inte låta motgångar och dagens hackordning skymma målet, att psykisk ohälsa är en funktionsnedsättning som skall behandlas och mötas på samma sätt som alla andra typer av handikapp.

Det andra jag så här inför uppbrottet vill kommentera är bildandet av Samarbetsförbundet kring funktionshinder (SAMS). Stor var vår tvekan inom psykosociala förbundet. Varför bilda ett nytt finlandssvenskt handikappförbund vid sidan av det nuvarande? Tack och lov så fungerar samarbetet mellan de två förbunden väl. Då och då ställer jag mig dock fortsättningsvis frågan om det är rimligt att med Svenska Kulturfondens medel upprätthålla SAMS för en kostnad av cirka 100.000 euro per år och vars huvudsakliga uppgift är att fördela Svenska Kulturfondens medel till det sociala fältet, 250.000 euro per år.

För det tredje så är jag mycket, mycket tacksam över att ha fått jobba de här åren med alla fina människor inom det finlandssvenska handikapfältet. ”Ingen glömd och ingen nämnd” heter det. Jag ska dock trotsa talesättet och nämna en vid namn. Det är handikappförbundets verksamhetsledare **Ulf ”Uffe” Gustafson** som med sitt blixtrande intellekt, sin kämpaglöd och envishet visar att även den svåraste funktionsnedsättning kan besegras. Uffe är ett föredöme för alla.

Tack alla för dessa fina år inom handikappfältet.

Gustav Skuthälla
Ordförande Psykosociala Förbundet.

Gustav avgår som ordförande vid årsskiftet.

REDAKTÖRENS ORD

Att ge är att få!

Då jag var yngre förstod jag inte riktigt fullt ut devisen om att den som ger så får alltid något tillbaka. Jag tyckte att jag försökte men kände mig allt som oftast utnyttjad på ett eller annat sätt. Det var liksom bara jag som gav, tyckte jag.

Jag hade bland annat en synnerligen inbitet snål kompis som minsann tog för sig av min givmildhet. Jag ordnade fester, evenemang och bjöd på mat och dryck och min ”vän” tog glatt för sig. Jag var full av idéer och allt som oftast drivkraften bakom allt vi gjorde, oberoende om det var stora saker som att studera och jobba utomlands eller enklare som att fara till Ruisrock eller fråga om jag fick sitta med i flygplanets cockpit då det landade. Vad jag än gjorde höll hon sig i kölvattnet och lät mig utan skrupler arrangera allt. Hon var liksom bara med. Först in i en taxi och först ut men aldrig betala var hennes melodi. Ni vet personen som alltid kommer då det bjuds och, karikerat, äter faten tomma och tömmer alla glas och ännu plockar med sig en vinflaska på hemfärden. Men ALDRIG bjuder tillbaka. Det här pågick i många herrans år och både jag och alla andra i omgivningen hann bli ordentligt trötta på vår parasitvän. Då jag försökte tala med henne om saken förstod hon ingenting. Till slut var jag tvungen att bryta kontakten. Ännu i denna dag tycker jag att jag inte fick tillbaka något alls av den konstellationen. Men hon lärde mig att se upp för snyltare och människor som utnyttjar. Än i denna dag är jag känslig för detta. Snåla mänskor borde förbjudas i lag.

Idag har jag tack och lov många fler goda än dåliga exempel på då jag gett och faktiskt fått tillbaka. Och det handlar ju inte bara om fysiska gåvor eller arrangemang. Det handlar om så mycket mer. Jag är tacksam över att ha så många fina mänskor omkring mig idag. Jag har en god vän som ställt upp för mig verkligt mycket de senaste åren. Hon är en person som alltid ställer upp om hon kan för alla men som sällan själv ber om hjälp. Jag har länge funderat på hur jag skulle kunna gengälda och tacka henne för all hjälp. Denna vecka kom tillfället som en skänk från ovan. Men resultatet är än så länge hemligt så jag får återkomma till den saken. Det som jag kan säga är att känslan då ett gäng på över 30 personer samlas i hemlighet och gör något gott för sin goda vän, en överraskning utan like, är obeskrivlig. Och känslan att helt osjälviskt ha gjort något fint följer länge med en. Det finns så mycket underbara människor i min omgivning som jag inte visste att fanns. Man vet aldrig vad man hittar då man börjar gräva och ibland behöver man inte gräva alls. Att ge är att få!

Gör någon glad idag!

Daniela Andersson
Redaktionschef

Nyheter

Text: Christina Lång

TID ATT TALA – TID ATT TIGA

FDUV:s etiska forum, som representeras av föreningen Steg för steg, FDUV, Kårkulla samkommun och Finlands Autism- och Aspergerförening, ordnade i september en kväll kring tystnadsplikt. Målgruppen var anhöriga, brukare, personal inom omsorgen och det sociala området.

Juridisk aspekt på tystnadsplikt och sekretess gav **Ida Staffans**, jurist på Kommunförbundet. Deltagarna fick en stor dos information om gällande lagstiftning, som verkar rätt krånglig. Utgångspunkten var offentlighet som gäller myndigheters verksamhet och rätten till information. I offentlighetslagen från år 1999 stadgas om indelningen i offentlig och sekretessbelagd information. Indelningen kan enbart tillämpas på myndighetshandlingar.

Plock ur den digra föreläsningen:

* tystnadsplikt gäller tjänsteinnehavare, arbetstagare, förtroendevald, praktikant, den som utför uppgift. De får ej avslöja sekretessbelagd information för egen eller annans nytta eller till annans skada.
* sekretessbelagda är handlingar om klienter hos social- och hälsovården (till exempel hälsoförhållande, förmåner, service). Besök på hälsocentralen är inte sekretessbelagda, men nog hälsotillståndet.
* i speciallagar finns stadganden om hur andra än myndigheter får yppa känslig information. Exempel: Förmyndarlagen 92 §: En intressebevakare, den som är anställd hos den som producerar intressebevakningstjänster för förmyndarverksamheten, en förtroendevald eller en sakkunnig som anlitas för uppgiften inom förmyndarverksamheten **får inte utan vederbörandes samtycke röja sådant som han eller hon fått veta på grund av sina uppgifter inom förmyndarverksamheten och som till skydd för en enskild persons ekonomiska intressen eller personliga integritet skall hemlighållas.**
* lag om klienters ställning och rättigheter i socialvården 18 §: Utan medgivande: Om nödvändigt för barnets bästa eller speciellt viktigt allmänt eller enskilt intresse, får ge information till domstolar och andra myndigheter när man har lagenlig skyldighet att delta i ärendets behandling.
* intressebevakares rätt till information är beroende på förordnandet. Vanligen utses intressebevakare för ekonomiska frågor. Vårdnadshavare och intressebevakare med generellt förordnande har rätt till information i huvudmannens ställe. OBS! I ärenden gällande patientfrågor och socialfrågor använder minderåriga själv sin talerätt om åldern så medger, och då kan också förälder vara ”utomstående”.

Enligt grundlagen är var och ens privatliv skyddat.

Var försiktig med vad du säger

Omsorgsprästen **Ben Thilman** gav olika synpunkter på tystnadsplikten och konstaterade att det finns mycket upplysningar om oss och andra, till exempel på sociala medier. Då uppkommer frågan: *Vad ska jag ge ut?* Han hänvisade till Kyrkostyrelsens skrift: *Tid att tala – tid att tiga och tillade: Allt det du ser kan du tala om, allt det du hör ska du hålla tyst om.* Tystnadsplikten finns för att skydda individen.

När det gäller konfidentiella samtal handlar det om att bygga upp ett förtroende. Det är ohälsosamt att ha dåligt samvete och den som biktar sig ska lita på att budet inte går vidare. Samtalet ska vara vattentätt. Undantag är om det gäller något brott där man borde agera och ge ut information utan att avslöja den som gett upplysningen.

Ibland missbrukas tystnadsplikten av okunskap, misstroende eller rädsla. Tystnadsplikt enligt lagar är bindande, medan man också kan tänka på moralisk tystnadsplikt.

I diskussionen som leddes av **Denice Haldin**, förälder, lektor och medlem i Etiskt forum, gavs exempel från det praktiska livet. En förälder som ville ordna en fest på ett boende kunde inte få adresserna till de boendes familjer med hänvisning till tystnadsplikten. En anställd fick inte sätta upp födelsetider på anslagstavlan på dem som arbetade på en verkstad.

Man kom till att grundprinciper kunde skrivas ut så att alla i personalen vet vad som gäller. Detta också på tanke på att personalen ofta byter. Det kunde också finnas något slag av anhörigstrategi. Efterlystes också en handbok med juridiska och etiska frågor, som skulle öka den ömsesidiga respekten. Det finns många sätt att lyfta fram ärenden och mera öppen dialog efterlystes.

Flera liknande kvällar med frågor som berör personer med funktionsnedsättningar kunde ordnas för anhöriga och personal för att öka förståelsen för varandras verklighet och bygga upp ett positivt diskussionsklimat. Vi jobbar alla för samma sak att respektera olikheter och ett gott liv för brukarna. ■

Text: Daniela Andersson

2000 Horse Show biljetter till välgörenhet

Helsinki International Horse Show skänker i år 2000 biljetter till mindrebemedlade familjer och Barnklinikens Kummit. Tusen biljetter går via Helsingfors stads socialkansli till barnfamiljer och tusen till Barnklinikens Kummit ry.

Helsinki International Horse Show går av stapeln på veckoslutet den 18-20 oktober i Arenan i Helsingfors. Biljetterna överräcktes till Helsingfors stad och Kummit på evenemangets presskonferens tillsammans med toppryttaren, europamästaren **Roger Yves Bost.**

– Vi är enormt glada och tacksamma för detta. Jag vet att biljetterna kommer att uppskattas mycket. 900 biljetter går till barnpatienterna och deras familjer och så tänkte vi ge 100 biljetter till våra sköterskor och övrig personal. Alla kämpar hårt och detta är en fin glimt i vardagen, sa **Anne Knaster** som är vd för Lastenklinikoiden Kummit.

– Lastenklinikoiden Kummit ry har länge haft en framträdande roll i samhället. Vi vill för vår egen på detta sätt del tacka Kummit och deras värdefulla jobb så här till deras 20-årsjubileum, sa Horse Shows evenemangschef **Tom Gordin.**

Helsinki International Horse Show arrangeras för 29:e gången. Toppryttare från hela världen tävlar under veckoslutet i bland annat grand prix och världscupsdeltävling i hoppning samt en dressyrtävling. Evenemanget satsar också mycket på show och ett stort expoområde med hästprodukter. ■

Noterat

HEUREKA

EN NY UTSTÄLLNING OM PSYKISK HÄLSA OCH PSYKISKT VÄLBEFINNANDE: HEUREKA ÄR FRÅN VETTET!

Heureka är det första vetenskapscentret i världen som lanserar en utställning om psykisk hälsa. Utställningen Heureka är från vettet öppnas den 12 oktober 2013. Avsikten är att bryta fördomar om psykiska problem och uppmuntra människor att ta hand om sitt eget välbefinnande. Heureka vill med utställningen starta en offentlig diskussion om att den psykiska hälsan berör både individen och samhället.

I utställningen kan besökarna ta del av simuleringar av psykiska störningar samt hur befriande det är att låta sina bekymmer fara i problemkvarnen. Där finns också möjligheter att släppa loss och överraska sig själv – ta hand om sin egen psykiska och mentala hälsa. En del av utställningsobjekten har utarbetats speciellt för barn. Besökarna kan även ta del av rörande och trösterika berättelser av personer som drabbats av psykiska problem. Dessutom kan besökarna blicka in i sinnessjukdomarnas historia.

Utställningen har utarbetats i samarbete med experter från ett brett kunskapsområde. Utöver den sakkunskap som erhållits av vetenskapsexperter har innehållet i utställningen berikats genom medverkan av personer som själva lidit av psykiska sjukdomar. Utställningen – som är den första utställningen på vetenskapscenter om detta tema – är ett samarbete med Universcience i Paris och Ciência Viva i Lissabon. Heureka är från vettet visas i Heureka 12.10.2013–21.9.2914. Därefter fortsätter utställningen till Lissabon och Paris.

Heureka är från vettet är både en vetenskapsutställning och en konstutställning. Det visuella uttrycket bygger på unika verk av bildkonstnär Vappu Rossi som målat konstverken direkt på utställningskonstruktionerna. Till upplevelsen bidrar stora porträttfotografier tagna av konstnären Karoliina Bärlund. Bilderna föreställer personer av vilka en del har egna erfarenheter av psykiska sjukdomar. Utställningsbesökarna kan även använda bildkonstnär Pierre-Laurent Cassières akustiska skulptur Schizofon. Den åskådliggör hur det känns att bli distraherad. Miniatyrvärldarna i objektet om sinnessjukdomarnas historia har skapats av scenograf Kimmo Takala.

Innehållet i utställningen har tagits fram i samarbete med Centralförbundet för Mental Hälsa och Föreningen för Mental Hälsa i Finland. Aktiviteter i anslutning till utställning sponsoreras av Terveystalo och Arbetarskyddsfonden.

§ Juristens kolumn

Personer med psykisk ohälsa – en majoritet, men ändå i minoritet?

Vad gäller funktionsnedsättningar utgör personer med psykisk ohälsa majoritet, d.v.s. i siffror mätt är man den största gruppen av alla funktionsnedsättningar. Enligt Hälsa 2000-undersökningen led exempelvis 6,5 procent av den vuxna befolkningen av depression under året då undersökningen gjordes. Under året hade vidare 4 procent av vuxna personer drabbats av panikstörning. Även vad gäller olika typer av psykos är statistiken sorglig läsning, 3,5 procent av finländarna drabbas under något skede av sitt liv av psykos. Man bör dessutom beakta att en förhållandevis stor del av dem som lider av psykisk ohälsa, särskilt av de lindrigare slagen, förblir odiagnostiserade.

Mot bakgrunden av dessa siffror kan det verka långsökt att prata om gruppen som minoritet. Men det är ändå just vad den är. Gruppen utgör nämligen relativt sett en minoritet när det gäller användning av sociala serviceformer, särskilt de som inbegriper någon form av mänsklig kontakt. Personer med psykisk ohälsa har exempelvis väldigt sällan personlig assistans, serviceboende eller någon annan motsvarande serviceform som underlättar tillrättakommandet i vardagen och tillfrisknandet på lång sikt.

Man kan tycka att detta är ett missförhållande som är diskriminerande. Det är det också, men inte av den orsak man först skulle kunna tro. Missförhållandet beror exempelvis inte på diskriminering i det kommunala beslutsfattandet. I stället handlar det om bristen på serviceformer av rätt slag, serviceformer som är effektiva och attraktiva för gruppen. Detta hänger nära samman med den vårdfilosofi man av tradition följt i Finland, en vårdfilosofi som i mångt och mycket utgår från det medicinska. Ett avslöjande exempel på detta utgör mentalvårdslagen. Av mentalvårdslagens sammanlagt 61 paragrafer berör endast två paragrafer det sociala, detta dessutom på ett vagt sätt. I lagens femte paragraf föreskrivs exempelvis att man ska tillhandahålla social rehabilitering, men i den mån dylik rehabilitering existerar är den i allmänhet sporadisk och oorganiserad.

Det är alltså dags för oss att som samhälle se över vården av psykisk ohälsa. Vi behöver göra en grundlig analys av vilka typer av sociala stödformer som kunde komplettera den traditionella psykiatriska vården. Kunde man exempelvis utveckla stödformer som ligger individen närmare i vardagen? Stödformer som skulle hjälpa och inspirera individen till att utveckla sina rutiner så att de stöder välmående? Exempelvis sambandet mellan kost, motion och psykisk hälsa är i dagens läge mer än bevisat, för att inte tala om effekterna av social samvaro. Kunde man vidare på ett bättre sätt utnyttja den enorma erfarenhetsreserv och välvilja som finns bland dem som haft liknande utmaningar? Flera viktiga lagstiftningsprojekt är på gång och den som kommer med initiativ och idéer kan få sin röst hörd.

Erik Munsterhjelm
Juridiskt ombud
www.juridisktombud.fi

Nyheter

Text och bild: Tom Sörhannus

Ledarna för kursen Anna-Stina Småros-Holmgård (stående längst till höger) och Maria Sundgren-Lillqvist (sittande längst till vänster) tillsammans med fyra av deltagarna på kursen, Henna Sjöblom och Sandra Grundvall (stående) och Andreas Slotte och Denise Högnäs (sittande).

Positiva deltagare på kurs för unga vuxna

I september inleddes en ny kurs för unga vuxna med lindrig eller medelsvår depression eller panik- ångeststörning på Härmä Rehab Center i Ylihärmä. Kursen ordnas av Psykosociala förbundet, och finansieras av Folkpensionsanstalten (Fpa). I kursen som är uppdelad i tre delar och riktar sig till personer i åldern 16-29 år deltar nio unga vuxna.

Jag träffar fem av de nio deltagarna, **Sandra Grundvall, Andreas Slotte, Denise Högnäs, Henna Sjöblom** och **Robin Hansson** på förmiddagen den fjärde dagen av kursen, för att höra hur de upplever den. Ingen av dem har varit på någon liknande kurs förr. Att ha fått nya vänner är något flera av dem nämner som positivt.

– Vi är nio personer och det finns säkert nio olika orsaker till att vi är här, men ändå är det ungefär samma orsaker. Man förstår hur det ligger till för varandra, säger Andreas.

– Man får bättre självkänsla. Jag var rädd att man skulle skratta åt mig, men så är det inte alls, säger Henna.

– Om man har något man funderar över vågar man fråga här. Man blir inte dömd och folk ser inte konstigt på en som de ibland gjorde i skolan. Det känns tryggt, säger Sandra.

– Att få rutiner är viktigt för mig. Här får jag verktyg och en början. Och jag lär mig att lita på folk och att kunna ta kontakt, säger Robin.

– Jag var nervös innan jag kom hit, men alla är jättetrevliga, säger Denise.

Vad har varit det bästa hittills?

– Konstterapin, svarar flera på en gång.

– Jag tar åt mig av allt, säger Andreas.

– Jag tyckte om mindfulness, säger Denise.

– Hela veckan har varit bra, säger Robin.

– Allt är egentligen bra, det är intressanta ämnen. Jag känner igen mig i mycket, säger Sandra.

I kursen ingår också att deltagarna ska sätta upp tre mål som de ska arbeta med. Vill ni berätta lite om era mål?

– Ett mål för mig är kunna söka kontakt med andra i gruppen. Ett annat mål är maten, att jag i stället för att äta smörgåsar ska äta bättre och mera regelbundet, säger Robin.

– Att få in rutiner är ett mål för mig, säger Henna.

– Att bli mera närvarande i nuet, säger Denise.

– Jag vill få fastare rutiner, och bättre självdisciplin, säger Andreas.

– Att våga lita på människor, och att våga gå ut utan hunden eller någon annan i sällskap, säger Sandra.

Rum att andas

Hur har ni upplevt omgivningen här på Härmä?

– Jag trodde det skulle vara jobbigt i matsalen med mycket människor, men det är stort och folk är utspridda så det har gått bra, säger Sandra.

– Man har rum att andas, fyller Andreas i.

– Det är ganska lyxigt, det finns mycket att göra, och rummen är bra, säger Denise.

Kursen så här långt har de bara positivt att säga om.

– Jag skulle verkligen rekommendera kursen för den som har lindrig depression eller ångest, säger Denise.

– Och alla kan komma. Man behöver bara betala självrisken så det är inte en fråga om pengar, säger Sandra.

– Jag tvekade ända till sista dagen om jag skulle åka, men jag har inte ångrat mig, säger Robin.

– Jag hade nog inte kommit om inte mamma pushat mig, och jag trivs jättebra, säger Henna.

Trygghet i gruppen

Ledare för kursen och de som planerat den är **Anna-Stina Småros-Holmgård** och **Maria Sundgren-Lillqvist**. De är också nöjda med kursen så här långt.

– Det har gått bra, säger Maria.

– Nästan överraskande positivt, fortsätter Anna-Stina.

– Deltagarna hittade snabbt en trygghet i gruppen. Det uppstår en trygghet då alla så att säga sitter i samma båt, och har ungefär samma problematik. Det finns förståelse för varandra, och för de problem man upplever, säger de två ledarna.

Lite strul har det varit då en av föreläsarna blev sjuk och man tvingades ändra lite i programmet.

Nyheter

– Man måste vara flexibel om det är något som inte går som planerat, är de två överens om.

Maria är utbildad kognitiv psykoterapeut och har privat mottagning, medan Anna-Stina är anställd av social- och hälsovårdsverket i Jakobstad som psykiatrisk sjukskötare. Det här är första gången som Maria är ledare på en av Psykosociala förbundets kurser, medan Anna-Stina tidigare varit med på en höstvandring.

– Vi har inte tidigare arbetat tillsammans, men vi har känt varandra i 20 år.

Intensivt program

Alla nio deltagarna, en plats är obesatt, på den första kursen kommer från svensksösterbotten, även om kursen är öppen för svenskspråkiga deltagare från hela Finland. Under kursen står en hel del på programmet, bland annat har inbjudna föreläsare berättat om motion, sociala förmåner, kost, mindfulness och ångest och depression och dessutom har man haft konstterapi och vattengympa.

– Det är ett ganska intensivt program, men man ska känna efter hur man mår, och om man inte orkar är det okej att vila. Det är inga krav på prestation. Men det är klart, om man är bort från mycket av programmet får man kanske inte ut så mycket av kursen.

Den första kursveckan hålls också individuella samtal med samtliga deltagare, och dessutom träffar deltagarna en läkare och en socialarbetare. Det är under de individuella samtalen som deltagarna gör upp målsättningar för kursen.

– Det är viktigt med mål för att främja tillfrisknandet. Var och en har individuella mål. Det kan vara vardagliga saker som att slutföra studierna, att gå i säng samma tid varje kväll eller att motionera, berättar Maria och Anna-Stina. ■

Efterfrågan på kurs för unga

– Det har funnits en efterfrågan på en kurs för unga. Det här är den första kursen av detta slag som vi ordnar, säger Ann-Charlott Rastas, rehabiliteringschef på Psykosociala förbundet som ordnar kursen.

Kursen är finansierad via Folkpensionsanstalten (Fpa), och det är Fpa som beslutar om vem som antas till kursen.

– Att få ordna en sådan här kurs går via offentlig upphandling. Vi gav ett anbud och vann anbudstävlingen för den här kursen. Vi har nu samarbetsavtal med Fpa fram till och med 2016. Det hålls en kurs per år, och de är i tre delar på fem dagar per del. Alla kurserna kommer att hållas på Härmä och med samma kursledare.

Kursen är riksomfattande och svenskspråkiga unga vuxna, 16-29 år, från hela Finland kan ansöka till den. Man bör ha en diagnos på lindrig eller medelsvår depression eller panikångeststörning. Det räcker med ett b-läkarutlåtande eller rehabiliteringsplan för att söka till kursen.

– En grundtanke med kursen är att stärka studie- eller arbetsförmågan eller återgången till studier eller arbete. Stor tyngdpunkt i kursen läggs på att deltagarna ska arbeta med sig själva, och kunna delge till andra.

Det ingår både öppen och sluten rehabilitering i kursen, det vill säga deltagarna kan välja att åka hem till natten eller att övernatta.

– Vi rekommenderar att man övernattar för att rehabiliteringsprocessen ska komma igång, säger Ann-Charlott Rastas.

Hon uppmanar dem som vill delta i kursen att vara ute i god tid. Det finns tio platser på varje kurs.

– Man kan få vänta länge på att få en läkartid i dag, så det är bäst att beställa i god tid och ta kontakt med oss och fylla i ansökningsblanketten. Det finns ingen sista ansökningsdag till kursen, men helst ska ansökan vara inne ett par månader före kursstart på grund av Fpa:s köer.

Nästa kurs startar den 7 april 2014. Det går redan nu att ansöka till den kursen. Mera info om kursen hittas på Psykosociala förbundets hemsida www.fspc.fi. ■

Kolumn

Att tala för sig själv – och andra

Att få uttala sig för en annan, eller att få tala för en grupp, är ingen självklar sak. Om man någon gång själv förfaller till detta helt spontant är resultatet förstås trovärdigare om man själv tillhör den grupp som man representerar. Att tänka sig att suffragetterna i tiden skulle ha letts av en lurvig karl, eller de svarta pantrarna av ett blekansikte, är helt enkelt omöjligt.

När jag skadades i början av 1970-talet så var handikappolitiken kristallklar. En karl skulle stå på egna ben. Den som levde på andra skulle vara tacksam och hålla tyst. Samma tankar återspeglades i invalidvårdslagen. För dem som kunde arbeta, eller åtminstone delvis försörja sig själv, så var det möjligt att erhålla hjälpmedel och rehabilitering. Och att tala för andra. För dem som inte kunde göra rätt för sig återstod inget annat än att snällt anpassa sig efter vårdpersonalen.

Personligen ansåg jag att allt detta var helt rätt och riktigt. Jag hade förlorat mitt människovärde och det var inte mer med det. Det som jag i stället lyckades reta upp mig på var att alla de enorma summor som offrades på institutionsvården i offentligheten förknippades med min person. Detta när vem som helst kunde ha räknat ut att blott en bråkdel av den summan skulle ha räckt till ett lyxliv på en söderhavsö både för mig och för alla mina ödeskamrater - om vi hade fått rå om pengarna själva. När sedan vår egen Martin Luther King, alla handikappades **Kalle Könkkölä**, en vacker dag lanserade sin dröm om att vi själva en dag skulle få förfoga över en del av vad vi kostade skattebetalarna, ja, då ifrågasatte han samtidigt något av det allra heligaste i hela etablissemanget. Nämligen att för att ha en talan så måste man först göra rätt för sig. Till en början föreföll det mig helt omöjligt att frånse min tacksamhetsskuld till samhället. Till detta satt min uppfostran rotad i mig allt för djupt. Men till sist gav jag upp och sällade mig till utbölingarna i handikapprörelsen - och gjorde min röst hörd.

Idag är den tiden förbi. Mänskliga rättigheter gäller alla. På samma sätt som de gröna som en gång i tiden kedjade sig fast i trädstammar och grävmaskiner har fått se hur andra partier har tagit över deras värderingar, så har vi inom handikapprörelsens fått se hur våra värderingar har tagits över av samhället. Så varför inte överlåta all intressebevakning åt professionella?

Personligen har jag 1970-talet och samhällets förmyndarskap i allt för gott minne för det. Inte heller är jag färdig att skrota riksdagen och ersätta den med en välbetald expertgrupp som skulle ha till uppgift att göra Finland till det bästa landet i världen. Trots att de utan tvekan skulle lyckas med det. Jag tror att vi med funktionsnedsättningar behövs, jag tror att vi måste vara med och besluta i frågor som gäller oss själva. Och axla ansvar för det.

Ulf Gustafsson
Verksamhetsledare
Finlands Svenska Handikappförbund

Reportage

Text&bild: Daniela Andersson

På provtur i spårvagnen Arctic

Med buller och bång introducerades den nya tillgängliga spårvagnen Arctic i Helsingfors i mitten av augusti. Visst är den fin, ren, tillgänglig och än så länge doftar den gott. Men trots att den har rullstolsramp, röda säten och lysande knapp för hållplatsstopp så är jag inte så värst imponerad. Det är kort och gott en praktisk spårvagn. En eloge ger jag ändå till Helsingfors trafikverk som bjudit in representanter från handikappsektorn då spårvagnen utvecklades.

Halv tio en fredagsmorgon i augusti träffar jag **Karl-Mikael Grimm** som representerar Finlands Svenska Handikappförbund för dagen. Vi ska provåka den nya tillgängliga spårvagnen tillsammans med ett stort gäng representanter från handikappsektorn. På hållplatsen i Kampen i Helsingfors väntar en ivrig grupp från Svenska skolan för synskadade, viceordförande för Förbundet Finlands Svenska synskadade (FSS) **Kenneth Ekholm** med sin ledarhund och sitt entourage, några rullstolsburna damer, reumatiker och representanter från pressen.

Hela veckan har olika grupper fått provåka Arctic, som den nya spårvagnen heter. Helsingfors stads trafikverk (HST) har slagit på stora trumman och fordonets egenskaper har blåsts upp till enorma proportioner. Kanske det just är därför som både Karl-Mikael och jag lite besviket, men dock med glimten i ögat, konstaterar att vi varken blir bjudna på kaffe eller bulle. Något som verkligen hade behövts denna kyliga men soliga morgon.

Föll ur buss

Karl-Mikael studerar statskunskap och socialt arbete på Soc&kom vid Helsingfors universitet. Vid sidan om studierna jobbar han som taltidningseditor och redaktör. Han är kortväxt och aktiv inom föreningen Kortväxta ry där han är internationellt ansvarig.

– Både min mamma och jag är kortväxta. Tillgänglighet är viktigt för oss. Jag har horribla minnen från då jag var liten och vi skulle åka buss, mamma blev inne på bussen och själv föll jag ut!

Man knappt kan tänka sig vilken situation en kortväxt person kan råka ut för på grund av en slarvig chaufför och illa planerade bussar.

Vad väntar du dig av den nya spårvagnen?

– Det är svårt att förvänta sig någonting men bra om de riktigt gamla spårvagnarna med höga trappsteg, som är svåra för vem som helst, försvinner, säger Karl-Mikael.

Dags för avfärd, spårvagnen rullar mjukt och nästan ljudlöst iväg på vår en timmes rundtur. Nu ska vi se vad fyra år av utveckling och ingenjörskonst åstadkommit.

För höga bänkar?

Utvecklingschef **Ollipekka Heikkilä** från HST fungerar som rundturens värd. Han är mäkta stolt över Arctic och tycker att alla bitarna fallit på plats och att resultatet är mer än bra. Han förevisar den röda knappen som börjar lysa då man trycker på den när man vill att spårvagnen ska stanna på en hållplats.

– Ingen annan har det än vi, säger han.

Det finns gott om utrymme för åtminstone tre rullstolar ombord. Bänkarnas säten är klarröda och fräscha.

– Tillsammans med den lysande röda knappen är de utvecklade så att speciellt folk med dålig syn ska märka dem, berättar Heikkilä.

Karl-Mikael förundras lite över att de vanliga bänkarna fortfarande är upphöjda. Man måste liksom först stiga upp på en upphöjning och sen sätta ner sig i bänken. Det är inte speciellt bekvämt för en kortväxt.

– Orsaken är att det är kablar inne i upphöjningen under bänkarna. Men vi har fått enbart positiv feedback på de upphöjda bänkarna, förutom av reumatiker men för dem finns det låga säten längst bak, svarar Heikkilä.

– Det låter arrogant. Det är ju svårt att veta som rörelsehindrad om man hinner just längst bak in, konstaterar Karl-Mikael.

– Vi tycker det är bra att bänkarna är upphöjda, säger Kenneth Ekholm och få medhåll av resten av gänget från FSS.

– Jo, jag vet hur det är att treva sig fram till en bänk och i misstag känna på synnerligen olämpliga platser på de andra passagerarna, skrockar Kenneths kumpan.

Humorn är det inget fel på och stämningen är god. Rymligare har dock inte utrymmet vid de nya sätena gjorts och Kenneths ledarhund är inklämd under benen på passagerarna som sitter mitt emot. Men han är van och verkar inte lida.

Är den för tyst?

Kenneth Ekholm har varit med och planera spårvagnen innan den byggdes.

– Jag har sett den tidigare. Vi har nog hörts av HST men några småsaker kan man ju alltid kommentera. Själva vagnarna är bra, bäst av alla hittills men den borde bullra lite mer. Den är för tyst helt enkelt.

Så det som HST jobbat hårdast med under fyra år, att få spårvagnen att gå tyst, är ingen positiv sak för en synskadad.

Karl-Mikael Grimm stiger ombord på den nya tillgängliga spårvagnen i Helsingfors.

Svenska skolan för synskadade åkte med på den första provturen med ”spåran”. Från höger lärare Josefin Holmqvist, assistent Anne Vickholm med sin elev Ellen Lindroos, assistenterna Ronny Sandberg och Karin Nordström samt lärare Anne Peltomäki med sina elever.

– Den kommer för tyst till hållplatsen, man hör helt enkelt inte då en kommer. Hur ska en synskadad höra den på vintern till exempel, men snö och annat buller omkring, frågar Kenneth.

– Vi har fått bara positiv feedback om att spårvagnen är tyst. 99 procent av kunderna vill ha tystare spårvagnar, säger Heikkilä från HST.

– Det innebär nog svårigheter för oss. Man skulle ha kunnat använda sig av den holländska modellen, där plingar spårvagnen då den kommer till hållplatsen. Det borde finnas hållplatsutrop, Helsingforsnejden är de enda inom EU som inte har utrop, konstaterar Kenneth.

Karl-Mikael skrattar lite åt Heikkiläs påstående att 99 procent av kunderna vill ha tystare spårvagnar.

– För vem har den gjorts tystare? Då vi har fullt av bullrig trafik omkring oss, frågar han.

Rullstolsrampen

Mitt i rundturen stannar vi och alla får ta sig en bensträckare alternativt prova den fina utfällbara rullstolsrampen.

– Det är meningen att den rullstolsburnas medhjälpare eller spårvagnsföraren ska fälla ut rampen, förklarar Heikkilä.

Hur det kommer att ske i praktiken vet ingen ännu men fint ser det ut. Ett problem bara är att rampen bara fungerar på upphöjda hållplatser. Det vill säga där själva hållplatsen är i höjd med spårvagnens golv. Och det är långt ifrån alla hållplatser i Helsingfors. Men visst är detta en förbättring från förr i världens skramliga och charmiga men ack så otillgängliga spårvagnar. År 2016 ska 99 procent av alla spårvagnar i huvudstaden vara låggolvsvagnar. 40 stycken nya är köpta och förutom de två som redan är i trafik ska det ramla in en ny spårvagn i månaden från år 2015. Kostnaderna för en Arctic ligger på 2,5 miljoner och de tillverkas i Finland.

Vi avslutar rundturen vid Kampen där vi började. Eleverna vid Svenska skolan för synskadade är glada över åkturen. Det var givande men dock inget historiskt ögonblick. ■

En av den nya spårvagnens sensationella utrustning är en rullstolsramp.

Provåkarna får ta en paus och i lugn och ro få prova på att gå in och ut i spårvagnen.

Reportage

Text: Thomas Rosenberg

Funktionshinderrörelsen i Norden, likheter och skillnader

Hur fungerar handikapporganisationerna i det övriga Norden? Våra länder är i många avseenden likartade, inte minst ifråga om välfärdstjänsterna, men det finns också skillnader. Hur ser det ut i våra nordiska grannländer när det gäller arbetet för personer med olika typer av funktionshinder? Här en snabb översikt över läget i Sverige, Norge och Danmark.

Sverige

Den första gemensamma handikapporganisationen uppstod år 1942, då fyra organisationer gick samman kring en paraplyorganisation kallad Samarbetskommittén för partiellt arbetsföra (SAMPAS). Flera medlemsorganisationer anslöt sig småningom, och 1962 bytte organisationen namnet till Handikappförbundens Centralkommitté, HCK. Ytterligare medlemsorganisationer anslöt sig, och man ändrade slutligen namnet till det nuvarande *Handikappförbundens samarbetsorgan*, HSO, som i dag har sammanlagt 38 medlemsorganisationer.

Eftersom man direkt fortsätter traditionerna från den första organisationen firade man följaktligen 70 årsjubileum år 2012.

Handikappförbunden är en samlande aktör som på bred bas representerar människor med funktionsnedsättning, och består av rikstäckande funktionshindersorganisationer med sammanlagt en halv miljon medlemmar.

Några av förbunden har valt att stå utanför den gemensamma paraplyorganisationen. Ett av dem är förbundet för rörelsehindrade, DHR. Förkortningen kommer från honnörsorden *Delaktighet, Handlingskraft, Rörelsefrihet* – Förbundet för ett samhälle utan rörelsehinder. Förbundet grundades redan 1923, under namnet De Vanföras väl. År 1965 ändrade man namnet till De handikappades riksförbund, och slutligen 2009 till det nuvarande DHR.

En annan sammanslutning som står utanför Handikappförbunden är Lika Unika, en samarbetsorganisation som består av sex förbund, bl.a. några organisationer för hörselskadade, som bildade en gemensam federation år 2009.

Men Handikappförbundens pressekreterare **Catharina Bergsten** konstaterar att Handikappförbunden trots detta omfattar de flesta förbund. Man jobbar med samverkan och övergripande intressepolitiska frågor på riksnivå. Hon tillägger att alla medlemsförbund är helt självständiga i förhållande till Handikappförbunden.

– Vi jobbar mycket med opinionsbildning och politisk lobbying. Vi har kontinuerliga kontakter med politiker och andra beslutsfattare, och deltar mycket aktivt i remissarbete. Vidare jobbar vi med skrivelser och politiska uppvaktningar, deltar i Regeringens funktionshinderdelegation mm.

Viktiga milstolpar i förbundets historia är de förändringar man under åren bidragit till att genomdriva i lagstiftningen, till förmån för personer med funktionsnedsättningar. Till dem hör LSS, Lagen om stöd och service för vissa funktionshindrade, och LASS, lagen om assistansersättning, som trädde i kraft 1994. (Svenskar älskar förkortningar.)

Till de frågor man under de senaste åren har lobbat för hör den nationella handlingsplanen för handikappolitiken, ”Från patient till medborgare”, som riksdagen antog 2000, och en strategi för genomförande av funktionshinderpolitiken 2011-2016, som riksdagen antog 2011.

Sedan 1980-talet, och fr.a. under 2000-talets första årtionde, har den svenska funktionshinderrörelsen arbetat målmedvetet för att få en lag om diskriminering på grund av otillgänglighet. Det ledde till en statlig utredning som 2010 resulterade i betänkandet ”Bortom fagert tal – om bristande tillgänglighet som diskriminering”. Ett viktigt krav var att

Diskrimineringslagen bör få ett tillägg om diskriminering på grund av bristande tillgänglighet. Ett dylikt tillägg har ännu inte införts i lagen, men den nuvarande regeringen har av riksdagen fått i uppdrag att påskynda processen.

Frågor kring tillgänglighet hör överhuvudtaget till de viktigaste för den svenska funktionshinderrörelsen. Så viktiga att man ibland talar om tillgänglighetsrörelsen som den viktigaste folkrörelsen i Sverige. Handikappförbunden har tagit fram en hel del matnyttigt material kring frågan, som finns tillgängligt på nätet (se faktarutan).

Under perioden 2011-2013 hade man fyra prioriterade områden:

1. Tryggad försörjning genom arbete och socialförsäkring
2. Jämlik hälso- och sjukvård
3. Utvecklat diskrimineringsskydd och universell utformning
4. Ökat stöd till barn, familj och skola

– Inför (riksdags)valet 2014 har vi valt att fokusera på rätten till egen försörjning/jobbfrågan, konstaterar Catharina Bergsten. Den frågan kommer att lyftas extra mycket våren 2014 och fram till valet i september.

Norge

I Norge förefaller organisationsfältet något mer splittrat. Den största organisationen är *Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon*, FFO, som med sina 71 medlemsorganisationer och mer än 330 000 medlemmar är Norges största paraplyorganisation för organisationer för funktionshindrade. FFO täcker hela landet, och är uppbyggd kring individuella medlemmar, och med principen att de funktionshindrade själva och deras anhöriga alltid skall ha inflytande över organisationen.

FFO grundades år 1950, av fem organisationer. Av de i dag 71 medlemsförbunden er 42 stiftade efter 1980. Den äldsta är från 1904. De flesta är relativt små, och hela 33 organisationer har mindre än 1 000 medlemmar, medan de största har mer än 50 000 medlemmar.

Men FFO är alltså inte enda samarbetsorganisationen. En annan är *Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner*, SAFO. Det grundades 1995, då tre organisationer beslöt sig för att gå samman: Norges Handicapforbund (se nedan), Føreningen Norges Døvblinde och Norsk Frbund for Utviklingshemmede. Arbetet var i början sporadiskt, men har sedan 2005 varit aktivt, med ett eget sekretariat.

SAFO är närmast en expertorganisation, inriktad på att utgående från hög sakkunskap påverka utformngen av lagstiftningen och samhällspolitiken.

En av medlemmarna i ovanstående är alltså *Norges Handicapforbund*, NHF. Det jobbar med intressebevakning över hela landet och har c. 15 000 medlemmar, fördelade på 300 lokalföreningar, 9 regioner och 11 riksomfattande specialförbund samt Norges Handikapforbunds Ungdom (NHFU).

Som exempel på vad man inom NHF vill lyfta fram kan man nämna de fyra politikområden som förbundet vill att den nya ”blåblå” regeringen skall ta upp i sitt regeringsprogram. De borgerliga partierna ville nämligen inför valet förbättra de funktionshindrades möjligheter till ett liv på jämlika villkor. NHF vill att den nya regeringen skall leva upp till vallöftena, och satsa på:

1. Jämlikhet ifråga om liv, hälsa, varor och tjänster
2. Lagstiftning som förstärker rättsskyddet och motverkar segregering och utslagning
3. Bättre möjligheter att delta i familjeliv, skola, arbete och samhällsaktiviteter
4. Utökat norskt internationellt bistånd för inkludering av funktionshindrade

Man är inom NHF stolt över att den ’norska modellen’ innebär ett starkt samarbete mellan det offentliga och olika samhällsnyttiga organisationer, och att samhällets insatser ifråga om olika specialgrupper förutsätter dialog och samspel.

Danmark

I Danmark fungerar samarbetet på handikappområdet av allt att döma utmärkt. Man stoltserar bl.a. med att ha världens äldsta paraplyorganisation för handikappförbund, *Danske Handicaporganisationer*, DH. Det grundades 1934, och fyller alltså 80 år nästa år.

75-årsjubileet för några år sedan firade man genom att börja bygga ”världens mest tillgängliga hus” i Høje-Taastrup, dvs. sitt nya kontor, i en förort till Köpenhamn. Huset inrymmer alla landets handikapporganisationer, tar hänsyn till miljön, är energisnålt, vackert designat och fungerar för alla, oavsett förmåga. De första spadtagen togs 2010 och man har nu flyttat in (se www.handicaporganisationerneshus.dk).

En av framgångsfaktorerna bakom DH:s verksamhet sägs vara enigheten inom rörelsen. I jämförelse med Sverige och många andra länder är de danska handikapporganisationerna nämligen duktiga på att samarbeta. DH:s ordförande Stig Langvad konstaterade i en intervju för en tid sedan att Danmark är ett litet land och antalet personer inom varje funktionshindergrupp är litet. Detta gör enligt honom att samverkan är naturlig. ”Vi får ingen uppmärksamhet alls om vi inte går ihop.”

Danske Handicaporganisationer grundades alltså ursprungligen 1934, då under namnet De Samvirkende Invalideorganisationer (DSI). Idag har organisationen 32 medlemsorganisationer, som täcker hela spektret av handikapp, och har sammanlagt 320 000 medlemmar.

Under innevarande år, 2013, lyfter man upp tre övergripande temaområden:

1. kommunalval för alla
2. större rättssäkerhet i kommunerna
3. inklusion inom skolan

För samtliga temaområden har man formulerat tydliga krav och förslag till aktiviteter, som alla finns föredömligt utlagda på organisationens webbplats.

Därtill koncentrerar man sig på några större projekthelheter. Aktuella för tillfället är:

1. dubbla minoriteter, dvs. etnicitet och handikapp
2. inklusion inom skolan
3. förebyggande och hälsofrämjande

Skillnader och likheter

Att kolla in andra länder innebär automatiskt också att man jämför med läget i det egna landet. Vilka är de mest frapperande skillnaderna, och vilka är likheterna? Genomgången ovan har varit ytlig, och är baserad närmast på material som finns på nätet (där det numera finns väldigt mycket), men redan det ger anledning till några reflexioner. Den ena kring organisationskulturen, den andra kring hur man pratar om handikapp eller funktionshinder, dvs. vilka begrepp man väljer att använda.

Man märker rätt snabbt att centralorganisationerna i de övriga nordiska länderna inte alls tycks ha den tyngd som framför allt Invalidförbundet har fått hos oss. Där det sistnämnda kännetecknas av en mäktig organisation, med stor stab och väldig budget, är motsvarigheterna i de övriga länderna tunnare till strukturen. De nordiska samarbetsorganisationerna förefaller att i högre grad vara just samarbetsorganisationer, där medlemsförbunden är måna om sin självständighet.

Ifall iakttagelsen är riktig kan man ju fundera på vad det kan bero på. En orsak kunde eventuellt vara de krigserfarenheter som är så starka i Finland. Och det på två sätt: dels för att krigen gav upphov till invaliditet som länge kom att prägla vår syn på handikapp, och även bidrog till att bygga upp en stor organisationsapparat, dels för att ett stort antal tidigare officerare under efterkrigstiden kom att verka i ledningen för både företag och organisationer, vilket sannolikt bidrog till att ge den finska förvaltnings- och beslutskulturen dess typiskt hierarkiska prägel.

Sedan språket. Det är kanske det man först lägger märke till. Då tänker jag inte på skillnaden mellan de nordiska språken utan skillnaden i sättet att benämna det man arbetar med och för, dvs. olika typer av handikapp. Den svenska funktionshinderrörelsen har över hela linjen rensat ut begreppet handikapp, medan det inte tycks bereda t.ex. danskarna några svårigheter. Och ändå tror jag inte att danskarna förhåller sig mer fördomsfullt till personer med olika typer av funktionshinder. Det måste alltså finnas en kulturell förklaring till skillnaden i sättet att uttrycka sig.

Det nordiska samarbetet

Slutligen några ord om det nordiska samarbetet. Det har nämligen nyligen genomgått dramatiska förändringar. För femton år sedan, 1997, inrättades i anslutning till Nordiska Ministerrådet ett Nordiskt handikappolitiskt råd, som bestod av ämbetsmän, politiker och representanter för den nordiska handikapprörelsen.

För ett år sedan, i september 2012, beslöt Nordiska Ministerrådet att omorganisera det hela, och kasta ut handikapporganisationerna. Det gamla rådet ersattes av ett nytt Råd för nordiskt samarbete om funktionshinder, NHR, vars mandat enligt beslut den 16.6.2013 gäller till år 2017.

NHR:s uppdrag är att vara rådgivande, och finnas tillgängligt för konsultationer. Det ska även medverka i utformningen av en handlingsplan för det nordiska samarbetet. Omorganiseringen av det nordiska handikappsamarbetet är bara en del av den omfattande nedmontering av det nordiska samarbetet som skett under de senaste åren. En rad tidigare självständiga enheter har tvingats samman under det gemensamma paraplyet Nordiskt Välfärdscenter, NVC, med enheter i Sverige, Danmark och Finland. Huvudkontoret finns i Stockholm, där också det nya handikapprådets sekretariat är beläget. I Helsingfors finns fortfarande den nordiska alkohol- och drogforskningsenheten, men nu alltså underställd NVC.

I ett gemensamt uttalande från de nordiska handikapporganisationerna den 5.10.2012 fördömer man behandlingen av handikapporganisationerna och konstaterar att ”Hanteringen av våra organisationer helt går emot de förpliktelser som de nordiska länderna åtagit sig när de undertecknat konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning”, och att ”det är ett olyckligt val som det Nordiska Ministerrådet gör när de så flagrant bryter mot den konvention de förpliktigat sig att följa. Vi kan inte acceptera det.”

Det nya rådet är fortfarande under uppbyggnad, och dess första gemensamma möte hålls under hösten 2013. ■

Fakta

Webbadresser till organisationer som nämns i texten:

Sverige
Handikappförbundens samarbetsorgan, HSO, www.hso.se
Delaktighet, Handlingskraft, Rörelsefrihet, DHR, www.dhr.se
Lika Unika, www.likaunika.org

Norge
Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon, www.ffo.no
Norges Handicapforbund, www.nhf.no
Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner, www.safo.no

Danmark
Danske Handicaporganisationer, DH, www.handicap.dk

Nordiskt samarbete
Nordiskt Välfärdscenter, NVC, www.nordicwelfare.org

Reportage

Text&bild: Christina Lång

NÄR MAMMA INTE ORKAR

Egentligen skulle man inte vilja be om hjälp. Man skulle hellre vara i den situationen att man klarar sig själv och får vara duktig på sitt eget sätt. Inte behöva vara superduktig, inte hela tiden vara på sin vakt, rädd för vad som ska hända i familjen eller med personerna kring ett barn med funktionshinder. Den sitsen delar Annika Holmberg i Kimito med många andra familjer.

Annika Holmberg berättar gärna om sig och sin CP skadade dotter **Elin** för att få ut budskapet om hur vardagen i en familj med ett handikappat barn är i verkligheten och hur hon fått kämpa för att få det som barnet har rätt till. Hon visar foton på sina två döttrar Elin och **Sofie**, som är abiturient. Fotot på Elin visar en glad flicka, som ser ut som vilken fjortonåring som helst.

– Utseendet bedrar. Det är ett av våra problem, att förlossningsskadan inte syns och man lätt tror att Elin är duktigare än hon är. Hon har en spastisk högersida och senorna i vänster arm skadades vid en operation. Hon har en medelsvår utvecklingsstörning och epilepsin har mest tagit på mina krafter för att hon så ofta har fått anfall, förklarar Annika sin situation.

Hon tycker att familjen inte fått den förståelse hon förväntat sig, speciellt bland fackfolk. Som mamma är hon glad för att flickan är positiv, verbal och social och klarar sig bra bland kamrater på samma nivå. Elin började i den lokala skolan och flyttades sedan till en liten grupp som är integrerad i skolan i Dalsbruk. Där finns förstående och kunniga lärare som skapat en individuell plan som tar hänsyn till hennes begåvning och hennes många terapier.

– Assistenter är en viktig grupp som har usel lön och när Elins assistent avhämtade henne hemifrån och körde henne till skolan för att jag skulle gå tidigare till mitt jobb, fick assistenten ersättning för resorna enligt lägsta klassen, men tiden räknades inte som arbete. Om något skulle ha hänt under resorna skulle assistentens egen försäkring belastas. Vi fick känslan av att utnyttja henne och det blev en ohållbar situation, konstaterar Annika.

Jag hade fått en black-out, men vågade inte tala om den för någon, inte ens där hemma.

Hundra procent mamma

Elin anser att Annika är hennes mamma till hundra procent, medan stora syster fått klara sig mest på egen hand och blivit tidig mogen. Elin har också blivit mammabunden och vill följa med Annika överallt.

– Det har varit enklast att jag ensam tagit ansvar för all koordinering av skolskjutsar och terapier samt kontakter kring allt annat som gäller Elin, suckar Annika. Elin kunde tidigare få 15-20 epilepsianfall per dygn och jag fick inte sova lugnt på nätterna. Förändras något i Elins program är det i första hand jag som skall sköta alla omställningar.

Elin är mycket beroende av hjälp för hon klarar inte sin hygien och inte heller helt av- och påklädning. Hon behöver hjälp med att knäppa knappar och med tajta kläder. Elin vill vara som andra tonåringar och för dem finns det sällan lösa kläder. Det tar mycket tid i anspråk och oftast är det Annika som ställer upp.

– Jag vill att hon ska få ha likadana kläder som andra har för att inte känna sig mera annorlunda.

Annika blir trött av bundenheten och hon har inte vågat klaga. I stället har hon dåligt samvete för att inte hinna med sig själv eller med stora syster. Elin är också krävande för att hennes temperament växlar på ett ofta oväntat sätt.

Elin genomgick en operation för sin epilepsi, men det förändrade inte situationen så att allting skulle ha blivit problemfritt. Hon har fortfarande medicinering och familjen är lättad över att de epileptiska anfallen nu är borta. Hon behöver fortsättningsvis mycket stöd och hjälp.

”Tänk att få sitta en stund på en sten och bara vara i lugn och ro någon gång”, Annika Holmberg.

– Vi kan inte lämna henne ensam hemma för att hon har dålig balans och kanske faller i trappor eller från stolen. Hon skulle behöva en egen stödperson för att kunna ha egna fritidssysselsättningar. Vi har inte lyckats hitta någon lämplig person. Efter skolan får Elin nu vara två eftermiddagar i veckan på Kårkullas arbetscentral. En placering, jag först ifrågasatte för att jag inte var säker på att det är rätt plats för henne, funderar Annika. Men Elin trivs där och personalen är bra, så kanske det är till fördel att hon fick in foten där. Kanske det ändå är något för henne i framtiden och det är inte jag som ska vara där utan hon. Eventuellt hänger det ihop med lite besvikelse för att mina förväntningar för Elins framtid är större, men jag är mycket tacksam för att Kårkullas personal bemöter Elin väldigt bra. Man får inte känslan av att vara till besvär såsom man får på andra ställen i samhället.

Annika skötte sitt jobb som assistent i en skola. Hon berättar om en händelse på en fest i skolan.

– Jag skulle vända sångblad åt en lärare. Jag var där med min kropp, men händerna fungerade inte. Jag hörde hjärtat slå hårt och jag fick en mystisk känsla av frånvaro. Jag hade fått en black-out, men vågade inte tala om den för någon, inte ens där hemma. Jag tänkte att nu orkar jag inte mera.

Att inte orka skrämde henne och för fyra år sen orkade hon verkligen inte längre. Hon fick panikångest och en natt måste hon ringa ambulans. Hon blev också rädd för att vara ensam hemma. Hon fick en månads sjukledighet på grund av utmattning. Hon ville inte bli sjukledig. Hon tvingade sig att fungera.

– Jag är en person som har höga krav på mig själv och har svårt att säga NEJ. Jag vill vara till lags och ställer upp när någon ber mig och jag tar lätt åt mig av andras kommentarer.

– Det har tagit på mina krafter att vara tvungen att kämpa för att få hjälp med Elin. Ingenting erbjuds, utan man måste slåss för allting! Byråkratin är nästan ett heldagsjobb. Jag tycker att systemet kunde vara mera flexibelt och att tjänstemännen kunde lyssna mera på oss föräldrar utan att ge en känsla av att vi är bråkiga och där bara för att kräva. Vi skulle hellre vara en normal familj och inte behöva social service.

Hur ska framtiden bli?

Som andra föräldrar med handikappade barn oroar sig familjen Holmberg för Elins framtid. Just nu jobbar Annika i ett skolkök och trivs bra. Hennes hälsa har gått lite upp och ner. Hela familjen har gått i terapi och för tillfället har stora syster en stressig period och behöver mera stöd.

Samhällsstödet har ökat. Elin får ett veckoslut per månad vara i Kårkullas korttidsvård. Och Annikas syster tar hand om Elin ett veckoslut i månaden också efter att hon flyttat till annan ort. Det underlättar situationen. Annika och Sofie har nu kunnat gå tillsammans på gym en kväll i veckan efter att Elin somnat. Annika talar om sin oro för Elin, som är medveten om sitt handikapp och inte har så mycket annat än familjen och skolan.

– Det känns förfärligt när Elin som är rätt empatisk snappar upp olika saker och säger: *mamma jag skulle vilja vara frisk och jag skulle vilja cykla med de andra flickorna*. Ännu värre är det när hon säger: *mamma, du skulle inte vara så trött, om du inte hade mig.* Jag försöker trösta henne, men hennes ord känns tunga, säger Annika med tårfylld blick.

Familjen är medveten om att Elin alltid kommer att behöva stöd. Med stigande ålder sätter sig Elin också oftare på bakhasorna och går inte med på vad som helst.

– Jag har försökt tala med lärarna om Elins framtid – efter skolan. Vi får väl ta en sak i taget. Nu är det stora syster som behöver mig mera än tidigare. Det märker Elin och känner sig åsidosatt. Och jag skulle behöva få mera tid för mig själv för att vara en bra mamma. Jag skulle vilja ha mina egna intressen utan känslan att inte räcka till för mina barn. Förstås gör jag nu saker jag tycker om, men det är aldrig rofyllt och jag kan inte helt syssla med mitt för Elin behöver ofta min hjälp. Jag blir stressad av att bli avbruten. Därför vill jag att Elin skulle ha egna sysselsättningar, att vi båda kunde göra saker på skilda håll. Det skulle säkert göra Elin mera självständig, tror Annika.

Hon har lite funderat på förkortad arbetstid för att inte varje dag behöva stressa hem från jobbet för att vara där när Elin kommer. Då skulle det gälla att spara på andra utgifter. Såsom det är nu har hon konstant dåligt samvete för att inte räcker till för allt.

Vad jag lärt mig? Livet blir annorlunda än man trott. Jag har fått inblick i många andra människors liv. I Bamsegruppen finns flera i liknande situation och de har stor förståelse. Hon ser fram emot ett veckoslut med andra familjer ännu i höst.

Hon nämner också ett ordspråk som säger att resan ändrar riktning. Det finns allting men på ett annat sätt. Det blev inte som jag tänkte men det blir kanske bra ändå. ■

Reportage

Text: Christina Lång
Bild: Christina Jansson-Saarela

DU VET VÄL OM ATT DU ÄR VÄRDEFULL?

Nalle och Tim.

Ända sedan 400-talet har man firat Mikaelidagen. Specialdiakonin inom centralen för församlingsarbete i Helsingfors gjorde i höst en utfärd till Åbo och deltog i högmässan i Åbo vackra domkyrka.

Kristina Jansson-Saarela kunde på Barnens och Änglarnas dag hälsa en busslast deltagare välkommen med på färden; en del av dem är aktiva i gruppen Leva och Lära. Gudstjänsten kändes familjär med flera engagerade som läste texter och sjöng. I predikan fick vi erfara att Skyddsängelns första bud är *Var inte rädd* och att han skyddar de små och tar hand om alla värnlösa. Det finns änglar i olika skepnader och Guds kärlek är gränslös. Låt oss inte bli så stora att vi inte ryms i Guds famn.

Höjdpunkten på dagen blev festmåltiden med kyrkoherde **Nalle Öhman**. Han var i dryga tjugo år omsorgspräst och uppvaktades med kort och många lovord. Förutom att han hållit skriftskolor för personer med funktionsnedsättningar deltog han aktivt i resor och cykel- och andra läger.

Monica och **Tim Dahlberg** minns honom med stor kärlek. Han är deras vigselpräst och han var med på resan till Italien, den som blev deras bröllopsresa.

Nalle tackade, tog sin gitarr och tillsammans sjöng vi flera fina sånger. Dagen blev en pärla i ett långt halsband av trevliga händelser då man lär sig att ta risker, göra något tillsammans och bli vänner. ■

Gudstjänst.

Nyheter

Text och foto: Helena Forsgård

BODIL JÖNSSON PÅ ÅLAND:

Vi blir äldre på ett helt nytt sätt!

Bodil Jönsson till höger, känd bland annat från teveprogrammet Fråga Lund, drog två fullsatta hus på Åland när hon talade om att bli äldre i en ny tid. Till vänster Birgitta H Eriksson som är ordförande för Mariehamns pensionärsförening som bjöd in Jönsson.

Det är en enorm skillnad att bli äldre i dag jämfört med för en eller två generationer sedan. Men omvärldens uppfattning om de äldre har inte hängt med, säger fysikern och författaren Bodil Jönsson. Hon har tagit initiativ till projektet Uppdrag Kunskap som ska bidra till att utveckla framtidens äldrevård och -omsorg.

Mariehamns pensionärsförening bjöd in **Bodil Jönsson**, professor emerita som varit verksam vid avdelningen för rehabiliteringsteknik vid Lunds universitet, för att tala om sin bok *När horisonten flyttar sig* – att bli gammal i en ny tid. Jönsson är oerhört populär i Sverige, inte minst efter boken *Tio tankar om tid* som översatts till 25 språk, och hon får numera så många inbjudningar att hon inte ens hinner läsa dem alla. – Men hon tackade ja till oss, även om vi fick vänta ett år, eftersom hon tyckte att Åland lät så exotiskt, säger **Birgitta H Eriksson** som är ordförande för pensionärsföreningen i Mariehamn.

Ser och hör bättre

Jönsson föreläste för två fullsatta hus i Mariehamn.

– När jag blev pensionär för tre år sedan började jag fundera på hur det var när min mamma och min mormor var i samma ålder och skillnaden är enorm. En 75-åring i min generation är som en 65-åring i min mammas och idag är det ingen sensation om någon blir 105 år, säger hon.

Det har, säger Jönsson, aldrig tidigare funnit några som blivit gamla på vårt sätt. Vi kan se bättre tack vare starroperationer, förr fick de äldre finna sig i ett leva i en grå och suddig värld ”för det var så det var”. I dag utförs 100 000 starroperationer per år i Sverige.

– Vi kan höra bättre tack vare hörapparater. Våra knä- och höftleder kan bytas ut vilket förlänger vår rörlighet. Vi kan sova bättre tack vare bra mediciner och bra sömn gör oss mer alerta och kreativa. Vi kan dessutom äta bättre tack vare bra tänder och det finns en rad tekniska hjälpmedel som vi kan använda för att underlätta vardagen.

Hänger kvar

80 procent av alla över 80 år i Sverige är inte dementa och när man förr sa att produktionen av nya hjärnceller slutar vid 15-årsåldern vet man i dag att den pågår upp i hög ålder.

– Men omvärldens konservativa syn på hur en senior ska vara hänger kvar, både hos politiker och bland vårdpersonalen. De ser oss inte som vi är i dag, utan de utgår från hur äldre personer var för två tre generationer tillbaka, säger Bodil Jönsson.

Nytt projekt

Bodil Jönsson vill ruska om ”omvärlden”, framför allt politiker som har makten i sin hand när det gäller att utforma morgondagens äldrevård och -omsorg. Hon har dragit i gång projektet *Uppdrag Kunskap* där 20 seniorer som arbetat inom vård och omsorg involverats och resultatet ska presenteras i maj nästa år. Så här säger hon om idén till projektet:

– När vi nu är så många som ska bli så gamla samtidigt som vi är rimligt friska, vad kan vi då hjälpa till med? Jo, bland annat att bearbeta våra egna erfarenheter och kunskaper så att de kan bli användbara för andra. En sorts pay-back, alltså, men till framtiden. Uppdrag Kunskap berör människor som arbetat länge med vård och omsorg om sjuka äldre och som nu själva börjar bli gamla. Rimligen har de unika möjligheter att få fram nya kunskaper av värde för framtidens äldre. Vilket slöseri att inte ta vara på den möjligheten! Bodil Jönsson är övertygad om att det blir intressanta och bra resultat.

– En ny dimension kommer till. En person kan ha arbetat ett helt liv med äldre, men det är när man själv blir gammal som man får en djupare förståelse. Det hjärnforskningen bland annat påvisat är att kontakten mellan vänster och höger hjärnhalvor, mellan känslor och kunskap, blir bättre med åren.

Håller med

Pensionärsföreningens ordförande **Birgitta H Eriksson**, hälsovårdare som själv har ett förflutet som chef inom den offentliga vården, håller med Jönsson på många punkter.

– Vi äldre ses inte som en resurs utan mer som en belastning. Det är inte ovanligt att exempelvis politiker talar nedlåtande, ja nästan illa om äldre människor. Men vi är piggare än någonsin förr och vår kunskap och erfarenhet kunde användas mycket bättre. Det gäller att hitta nya vägar och nya sätt, säger Birgitta H Eriksson. Hon prisar ett litet steg som tagits på Åland inom Öppna högskolan vid Högskolan på Åland. Där har man startat ”seniorуniversitetet” som regelbundet ordnar olika föreläsningar om aktuella teman. ■

Handikappolitisk och personlig assistans-dag

Hur trygga kvalitativa tjänster i Svenskfinland?

14.11.2013 kl. 9-16.30
Kommunernas hus i Helsingfors

För vem

Seminariet riktar sig till personer med funktionsnedsättning och deras närstående, till handikapporganisationer samt till dem som i sitt arbete berörs av frågor kring funktionsnedsättning.

Vad

Den sociala sektorn står inför omvälvande förändringar inom den närmaste tiden. Socialvårdens innehåll och strukturer revideras samtidigt som ett antal större lagstiftningsprojekt bereds. Vad innebär förändringarna för Dig? Hur påverkas strukturerna i Svenskfinland? Kan handikappservicen garanteras också i framtiden? På seminariet möts föreläsare, panelister och åhörare i en diskussion om dessa angelägna frågor som vi alla önskar svar på.

Seminariet ordnas av SAMS - Samarbetsförbundet kring funktionshinder i samarbete med Assistentti.info, Finlands Svenska Handikappförbund, Folktinget, Förbundet De Utvecklingsstördas Väl och Riksomfattande handikapprådet.

Info

Anmälning sker via anmälningsblanketten på sidan www.kommunerna.net/kurser senast 30.10.2013
Pris: medlemmar i handikapporganisationer och studerande 30 €, övriga 70 €, personliga assistenter med arbetsgivare gratis. Lunch och kaffe ingår i avgiften. På stället finns induktionsslinga.
Anföranden på finska simultantolkas till svenska.
För mera information, vänligen kontakta: info@samsnet.fi.

Assistentti.info®
FOLKTINGET SVENSKA FINLANDS FOLKTING
SAMS
Valtakunnallinen vammaisneuvosto Riksomfattande handikapprådet
Kommunerna.net
FDUV

PROGRAM

9.00 Kaffe och anmälning
9.30 Välkomsthälsning
Nina af Hällström, SAMS verksamhetsledare
9.45 Uppföljning av handikappolitik: Nuläget
VAMPO - Stina Sjöblom, sakkunnig, THL
Handikapporganisationernas förslag till regeringsprogram – Ulrika Krook, juridiskt ombud, SAMS
Nationalspråksstrategin - Johanna Lindholm, språkskyddssekreterare, Folktinget
10.45 Kollektivavtalet för personlig assistans
Jarmo Tiri, ordförande Heta-förbundet
Tuula Poikonen, chef för handikappservice, Helsingfors stad
11.30 Upphandling inom social- och hälsovården
Anja Karvonen-Kälkäjä, jur. dr, Pro-Lex Ab
12.15 LUNCH
13.15 Parallellseminarier:
1. Paneldiskussion om upphandling
Anja Karvonen-Kälkäjä, Jonna Törnroos (Kommunförbundet), Arne Nummenmaa (grundtrygghetsdirektör i Raseborg), Tiina Lappalainen (THL). Övriga medlemmar i panelen bekräftas senare.
2. Alternativa verktyg och serviceformer för ett självstän digt liv med funktionsnedsättning
Supported employment – Walter Fortelius, VATES
Olika modeller för att arbeta med familjer inom servicen för personer med psykisk ohälsa – Leif Berg
Egen budgetering - Arne Rajalahti, Servicestiftelsen för personer med utvecklingsstörning
Coaching – Pirjo Laatikainen, neuropsykiatrisk coach
Elektroniska hjälpmedel – Janina Sjöstrand, forsknings- och utvecklingsassistent, yrkeshögskolan Novia
14.45 Kaffe
15.00 Socialvårdens strukturer under förändring
Sandra Bergqvist, Kommunförbundet
Övriga föreläsare bekräftas senare
16.00 Diskussion och slutord
Moderator: Veronica Hertzberg

Arrangörerna förbehåller sig rätten till ändringar i programmet.

Noterat

Kom och diskutera Svenskfinland och teknik på SAMS session på Innomarknaden 19.11.

Innomarknaden är en träffpunkt för utveckling av välfärds- och hälsosektorn som ordnas den 19 november 2013 i Helsingfors Mässcentrum. Evenemanget är gratis och avsett för experter, yrkesfolk och beslutsfattare i kommuner, föreningar och andra organisationer med intresse för att utveckla välfärds- och hälsosektorn. Evenemanget ordnas av Innokylä, mer info och anmälning etc: www.innokyla.fi.

SAMS session UTSPRITT MEN UPPKOPPLAT – utmaningar i nätverksamarbete i Svenskfinland utgör den enda svenskspråkiga sessionen på Innomarknaden i år och går av stapeln 19.11 kl. kl. 13. Den svenskspråkiga befolkningen i Finland är utspridd över ett geografiskt stort område och inom social- och hälsovården kan expertisen finnas på en annan ort. I denna session diskuterar vi vilken roll tekniken kan ha i olika former av samarbete i Svenskfinland. I vilka sammanhang kan tekniken utnyttjas på ett humant sätt och vilka lösningar är vi villiga att använda för att få service på svenska. Sessionen är riktad till personer som är intresserade av att diskutera vad samarbete i Svenskfinland kan vara och hur framtiden kan se ut om vi utnyttjar teknikens möjligheter på ett humant sätt. Medverkande: Ulrika Krook (SAMS), Ilona Salonen (SAMS), Erik Munsterhjelm (SAMS), Ant Simons (Kulturhuset.fi) och Johan Pyy (FSS). Välkommen med och diskutera!

Händelsekalendern 2013

Oktober

19–20.10 Familjehelg med temat Tecken som stöd ordnas i Karlebytrakten för familjer som har barn med särskilda behov. Arr: FDUV. Anmälan senast 3.10: Tina Holms, 040 567 92 57, tina.holms@fduv.fi, www.fduv.fi

21-24.10. Rehabiliteringskurs; att lära sig leva med bipolär sjukdom. Pensionat Aron, Pargas. För personer i/på väg till arbetslivet. Ansökan senast 23.9. Arr. Psykosociala förbundet rf. med stöd av RAY. Kursen är avgiftsfri, inkl. kost, logi och resor. Info www.fspc.fi eller ann-charlott.rastas@fspc.fi, 06-7232517.

23-24.10. SAMS årliga organisationsseminarium för sociala sektorn i Tammerfors på Hotel Scandic.

24.10. Samtal om läsombud på Helsingfors bokmässa. Tottiscenen kl. 13.30. Johanna von Rutenberg, ledare för projektet Läsombud-Lukutuki, och läsombudet Christina Grönroos samtalar om läsombud. Arr: FDUV/LL-Center. Info: Solveig Arle, 0400 98 18 68, solveig.arle@fduv.fi, www.ll-center.fi

26.10. Höstens traditionella dansgala, Norrvalla i Vörå kl. 17.30–21.30. Music Friends spelar. Inträde 10 euro. Vänskapskortet gäller. Arr:FDUV/DUV i Vasanejden. Info: Tina Holms, 040 567 92 57, tina.holms@fduv.fi, www.fduv.fi

27.10 Samtal om att skriva lättläst på Helsingfors bokmässa. Edith Södergran-scenen kl. 16.30. De finlandssvenska LL-författarna Birgitta Boucht och Sabira Ståhlberg samt LL-redaktören Solveig Arle samtalar om hur man skriver en lättläst bok. Arr: FDUV/LL-Center. Info: Solveig Arle, 0400 98 18 68, solveig.arle@fduv.fi, www.ll-center.fi

28-29.10. Arbete och utbildning självklart! Aktivera resurser i Svenskfinland, Tammerfors. www.vates.fi

29.10. Föreläsning om arv och testamente. Jakobstad. Arr: FDUV. Info och anmälan: Annika Martin, 050 302 78 88, annika.martin@fduv.fi, www.fduv.fi

November

1.11 Grundkurs i att skriva lättläst svenska, del II, Helsingfors Arbis kl. 13.00–15.30. Arr: FDUV & Helsingfors Arbis. Anmälan via Arbis webbsida. Info: Solveig Arle, (09) 43 42 36 27, solveig.arle@fduv.fi, www.ll-center.fi

4.11 Internetklubben träffas, på klubblokalen Tian i Helsingfors, Tavastvägen 10, kl. 16.30–17.45. Vi övar oss i att använda internet. Arr: DUV i Mellersta Nyland &FDUV. Ledare och info: Carina Frondén, 040 751 46 9, carina.fronden@fduv.fi, www.fduv.fi

8-9.11 Seminarium kring flyttning och boende kl. 9-16 i Yrkeshögskolan Diakonia, Helsingfors. Ett gratis seminarium kring flyttningsförberedelser som riktar sig till professionella (på fredag), flyttare och anhöriga (på lördag). Arr: FDUV/Skräddarsydd boendeservice med samarbetspartners. Huvudföreläsare är Nicky Selwin från England. Info och anmälan: Annette Tallberg, 040 674 7247, annette.tallberg@fduv.fi, www.fduv.fi

14.11. PA- och handikappolitiska dagen på Kommunförbundet i Helsingfors. Arr: bl.a. SAMS, VANE, Assistentti.info, FDUV, Handikappförbundet och Kommunförbundet.

16-17.11 Steg för Stegs storträff på lägergården Högsand, i Lappvik, Hangö. På lördag föreläsningar och workshopar, på kvällen festmiddag och dans. På söndag föreläsning med projektet "Vi vet, vi kan!" och Steg för Stegs årsmöte. Arr: Steg för Steg. Info och anmälan: Emelie Möllerström, 040 504 37 55, emelie.mollerstrom@stegforsteg.fi, www.stegforsteg.fi

19.11. SAMS medverkar i Innomarknaden.

26.11, 27.11, 28.11 Kom i kapp: Lättläst it, 26.11 i Vegahuset i Helsingfors, 27.11 i Åbo, 28.11 i Vasa, kl. 9–16. Kursen riktar sig till skolpersonal som undervisar i IKT bland elever med stora inlärningssvårigheter. Arr: FDUV/Lärum. Info och anmälning: Carina Frondén, 040 751 46 9, carina.fronden@fduv.fi, www.fduv.fi

December

SOS Aktuellt nr 5. Deadline den 3 december, tidningen utkommer vecka 50.

2.12. Möjligheter att få din röst hörd. Del II. Seminarium om intressebevakning och påverkningsmöjligheter. Kuntsi museum för modern konst, Vasa. Arrangör SAMS i samarbete med Finlands Svenska Handikappförbund. Sista anmälningsdagen 22.11. Pris 15/20/10€. Mer info: www.samsnet.fi

2.12 Vegahusets traditionella julglögg kl. 15–18. Vi inleder temaveckan för personer med utvecklingsstörning med glögg och tilltugg. Välkommen till Vegahuset. Inbjudan skickas ut närmare. Info: Åsa Öhrman, asa.ohrman@fduv.fi, 040 653 92 27. www.fduv.fi

24.12. GOD JUL!

2014

NY Rehabiliteringskurs för unga, 16-30 åringar med psykiska störningar. Kursplats; Härmä kuntokeskus, Yli Härmä. Tredelad: 7-11.4.2014 och 8-12.9.2014 och17-21.11.2014. För unga med lindrig/medelsvår depression eller panik- och ångeststörningar. Studerande, i arbetslivet eller på väg att återgå till arbete/studier. Arrangör; Psykosociala förbundet r.f med stöd av FPA. Ansökan så fort som möjligt till FPA. B-läkarutlåtande eller rehabiliteringsplan behövs. För mera information www.fspc.fi eller kontakta ann-charlott.rastas@fspc.fi 06-7232517

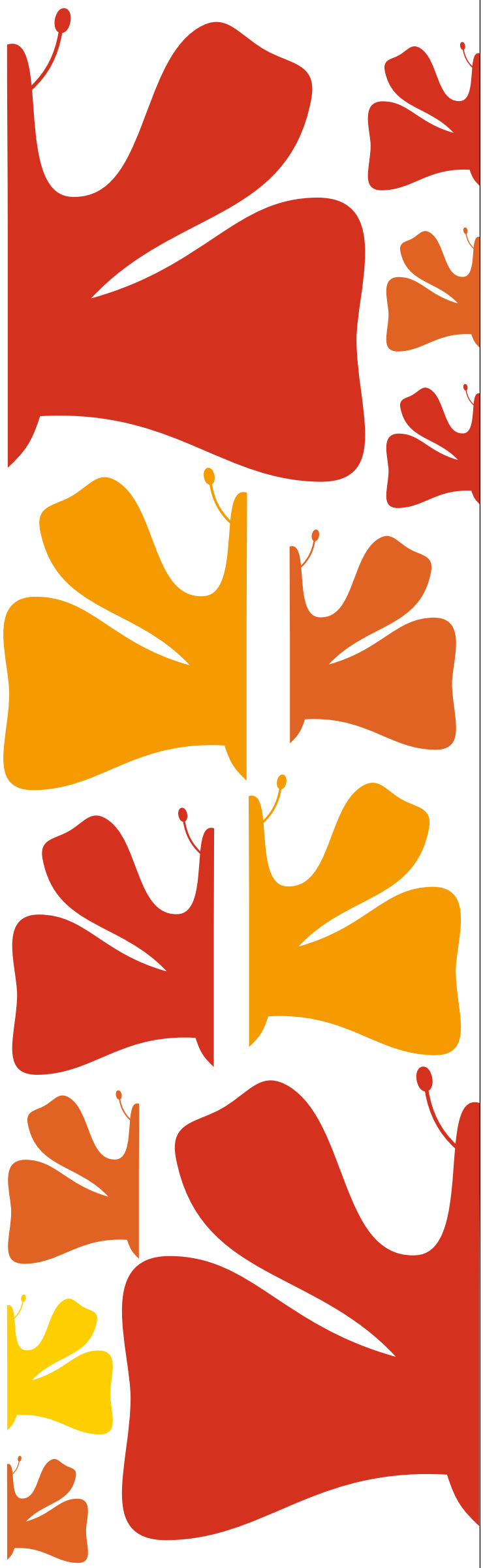

Vill du lägga in material på händelsekalendern? Kontakta Daniela Andersson, daniela.andersson@kolumbus.fi, GSM 044 5554388.
SOS Aktuellt nr 5 utkommer vecka 50. Deadline för material är den 3 december.